

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การผลิตและต้นทุนการผลิตสับประรดพันธุ์ปัตตาเวียในจังหวัดลำปาง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการผลิตและการตลาดรวมถึงประสิทธิภาพการผลิตสับประรดของเกษตรกรผู้ปลูกสับประรดพันธุ์ปัตตาเวียในจังหวัดลำปาง ผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลและสัมภาษณ์จากการสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสอบถาม ซึ่งการสอบถามนั้นประชากรตัวอย่าง 150 คน จากจำนวนเกษตรกรทั้งสิ้น 1,343 คิดเป็นร้อยละ 11.17 ของเกษตรกรในพื้นที่ 14 หมู่บ้าน พบว่าเกษตรกรผู้ปลูกสับประรด เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.67 อันอาจเนื่องจากผู้ชายคือผู้ที่ดูแลและจัดการในไร่โดยผู้หญิงส่วนใหญ่คือผู้ที่ช่วยงานในไร่ อายุของเกษตรกรโดยเฉลี่ยมี 50 ปี ทั้งนี้เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจากแบบสอบถามสถานภาพในครอบครัวผู้ที่ให้ข้อมูลร้อยละ 74 เป็นหัวหน้าครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวที่อยู่ในวัยแรงงานนั้นทำงานและช่วยงานในไร่สับประรด เฉลี่ย 2 คน ทั้งนี้สมาชิกในครอบครัวมีอาชีพปลูกสับประรดอย่างเดียวคิดเป็นร้อยละ 77.33 จำนวนปีที่เกษตรกรปลูกสับประรดเฉลี่ย 22 ปี เหตุผลที่เกษตรกรเลือกที่จะปลูกสับประรดนั้นเพราะปลูกเนื่องจากปลูกตามญาติพี่น้องและมีความชำนาญและเป็นอาชีพ โดยลักษณะการปลูกส่วนใหญ่เกษตรกรมีการรวมกลุ่มและได้มีการจดทะเบียนเกษตรกรกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเข้าร่วมเป็นสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกสับประรดตำบลบ้านเสด็จ จำกัด ซึ่งมีส่วนช่วยเกษตรกรคือการได้พบแลกเปลี่ยนความรู้ในการผลิต และซื้อขายซื้อขายเป็นเงินเชื่อ และความเคลื่อนไหวของราคาในตลาด พื้นที่การเพาะปลูกเฉลี่ย 14.80 ไร่ ต่อราย โดยเป็นพื้นที่ของเกษตรกรผู้ปลูกเอง คิดเป็นร้อยละ 60.67 จากการสอบถามถึงการปลูกสับประรดในตำบลบ้านเสด็จ สับประรดเป็นพืชล้มลุก เนื่องจากมีการปลูกโดยวิธีการส่งสมความรู้จากรุ่นปู่ตายายและถ่ายทอดความรู้สู่รุ่นลูกหลาน การปลูกและการดูแลรักษามีการแลกเปลี่ยนและเรียนรู้แบบระหว่างกันของเกษตรกรประชากรส่วนใหญ่ปลูกสับประรดเป็นอาชีพหลักและมีอาชีพรองคือทำนา และรับจ้างทำไร่สับประรด เงินทุนในการทำไร่สับประรดนั้นส่วนใหญ่ได้กู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ในปี 2549 เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้ชำระเงินคืนให้แก่ธนาคารเนื่องจากประสบภาวะราคาผลผลิตตกต่ำ อันอาจเนื่องมาจากราคาสับประรดใน 2-3 ปี ก่อนมีราคาสูง จึงทำให้เกษตรกรขยายพื้นที่การผลิตเพิ่มขึ้นทุกปี ประจวบกับสภาพดินฟ้าอันวยจึงทำให้ผลผลิตในปี 2549 มีคุณภาพดี และมีปริมาณมาก ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตล้นตลาด

ผลการศึกษากการปลูกสับปะรดของเกษตรกรเริ่มต้นจากการเลือกพื้นที่ที่ปลูกสับปะรดเป็นพืชไม่ชอบพื้นที่แฉะและมีน้ำขัง แต่ชอบที่ลาดเชิงเขา ดินร่วนปนทราย ระบายน้ำได้ดี การเตรียมดินเพื่อปลูกควรไถดินให้ลึก 40 – 50 ซม. และตากดินเพื่อให้เศษวัสดุที่ไถกลับเน่าประมาณ 1 เดือนหรือมากกว่า การเลือกพันธุ์สามารถใช้หน่อ และจุก ในการขยายพันธุ์ขึ้นอยู่กับระยะของความต้องการผลผลิตถ้าต้องการให้ผลผลิตเร็วควรปลูกด้วยหน่อ ถ้าหากหน่อมีความสมบูรณ์และความยาวมากก็จะให้ผลเร็ว ตั้งแต่ 14 – 18 เดือน แต่ถ้าหากยี่ระยะเวลากการให้ผลออกไปควรปลูกด้วยจุกซึ่งจะให้ผลผลิตประมาณ 20 – 24 เดือน การปลูกควรปลูกในช่วงที่ดินชุ่มน้ำหรือมีความชื้นมากเกินไปเพราะจะทำให้เกิดโรครากเน่าช่วงเวลาที่เหมาะสมคือเดือน มกราคม – เมษายน ในการดูแลรักษาสับปะรดต้องเอาใจใส่ในเรื่องวัชพืช และความต้องการปุ๋ย เกษตรกรส่วนใหญ่จะใส่ปุ๋ยสับปะรด 2 ครั้ง คือ หลังจากปลูกได้ประมาณ 3 – 4 เดือน เป็นช่วงที่รากมีความแข็งแรงและเป็นช่วงของต้นฝน(ม.ย. – กค.) และจะใส่ปุ๋ยครั้งที่ 2 เมื่อปลูกได้ประมาณ 7 – 8 เดือนเป็นช่วงเร่งต้นให้โตเพื่อสร้างดอก (กย. - ตค.) การพ่นยากำจัดศัตรูพืชจะทำควบคู่กับการให้ปุ๋ย ปกติหลังใส่ปุ๋ยก็จะพ่นยาตามเพื่อไม่ให้วัชพืชแย่งปุ๋ยสับปะรด แต่ถ้าหากวัชพืชมีปริมาณมากเกินไปก็จะทำการพ่นยาก่อน 1 – 2 สัปดาห์ก่อนใส่ปุ๋ย เมื่อปลูกได้ประมาณ 10 – 12 เดือนจะออกดอกและให้ผลอ่อน เมื่อผลอ่อนมีอายุประมาณ 2 – 3 เดือนเกษตรกรจะมัดใบเพื่อป้องกันแดดเผาผลสับปะรด ด้วยไม้ดอกจากผลอ่อนจนกระทั่งผลแก่เหมาะต่อการเก็บเกี่ยวใช้เวลาประมาณ 6 เดือนโดยสังเกตจากผิวเปลือกจะเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเขียวอมส้มหรือเขียวเข้มผิวเป็นมัน ตาข่อยนูนเด่นร่องตาจะตั้ง มีกลิ่นหอมเฉพาะตัว ความแน่นของผลเมื่อเคาะผลจะมีเสียงทึบ แต่ถ้าเสียงโปร่งแสดงว่ายังไม่แก่จัด ช่วงที่มีอากาศที่เหมาะสมแก่การให้ผลผลิตออกสู่ตลาดมากที่สุดของจังหวัดลำปาง คือปลายเดือน มิถุนายน – กลางเดือนกรกฎาคม

เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างใช้ปัจจัยการผลิตเหมือนกันและจำนวนใกล้เคียงกัน ดังนี้ ที่ดิน เครื่องพ่นยา เครื่องตัดหญ้า มีด จอบ เสียม เดียว และถังพลาสติก (200 ลิตร) สาเหตุอันอาจจะเนื่องจากผู้ที่ปลูกอยู่ในตำบลเดียวกันพื้นที่เพาะปลูกติดกัน ผู้ปลูกเป็นเครือญาติกัน จากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดการเลียนแบบกัน และการใช้แรงงานในการทำงานในไร้เกษตรกรจะใช้แรงงานในครอบครัว การลงแขก และการจ้างแรงงานเพิ่มเติมในเวลาเดียวกันซึ่งจ้างคนในหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกัน ลักษณะการจำหน่ายส่วนใหญ่เกษตรกรทำการจำหน่ายให้กับตัวแทนบริษัทหรือผู้รวบรวมของบริษัท (เป็นการจำหน่ายให้โรงงานเพื่อแปรรูป) และจำหน่ายให้กับเกษตรกรรายใหญ่ ซึ่งจะจำหน่ายส่งโรงงานโดยจะใช้วิธีชั่งน้ำหนัก และจำหน่ายเป็นหัวหากเป็นจำหน่ายเพื่อบริโภคสด

จากการศึกษาด้านต้นทุนการผลิต โดยคิดจากพื้นที่ปลูกเฉลี่ย 14.80 ไร่/ราย ต้นทุนด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ในไร่เฉลี่ย 2,238.65 บาทต่อราย ค่าเช่าพื้นที่ดินในการใช้ปลูกสับปะรดเฉลี่ย 6,660 บาทต่อราย ค่าเตรียมดินเฉลี่ย 22,200 บาทต่อราย ดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อลงทุนเฉลี่ย 10,100 บาทต่อราย ค่าแรงงานในการทำไร่ 69,320 บาทต่อราย และ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงเฉลี่ย 36,504.50 บาทต่อราย ค่าน้ำเฉลี่ย 27,663 บาทต่อราย ค่ายาปราบศัตรูพืชเฉลี่ย 15,548 บาทต่อราย ต้นทุนรวมเฉลี่ย 218,883.16 บาทต่อราย ต้นทุนรวม 14,561.67 บาทต่อไร่ ผลผลิตรวมเฉลี่ย 64,665.33 กิโลกรัมผลผลิตสับปะรดเฉลี่ย 4,369 กิโลกรัมต่อไร่ และ ต้นทุน 3.33 บาทต่อกิโลกรัม (ภาคผนวก ง)

ผลการประมาณสมการผลผลิตสับปะรดพบว่าการผลิตสับปะรดมีผลได้ลดลง (decreasing return to scale) มีค่า 0.899 เพราะผลตอบแทนที่ได้้น้อยกว่าปริมาณปัจจัยการผลิตที่นำเข้าไป จากการวิเคราะห์ประสิทธิภาพ ปัจจัยการผลิตที่สำคัญมีอยู่ 3 ปัจจัย คือ แรงงาน เครื่องมือและอุปกรณ์ และที่ดิน เมื่อทราบปัจจัยการผลิต สามารถคำนวณหาต้นทุนการผลิต ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างราคาปัจจัยการผลิตคูณกับจำนวนปัจจัยการผลิตที่ใช้ในการผลิต โดยมีค่าคงที่และค่าสัมประสิทธิ์ 5.84, 0.529, 0.023 และ 0.347 เมื่อปัจจัยตัวค่าใดเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 และค่าปัจจัยอื่นคงที่จะทำให้ปริมาณผลผลิตสับปะรดเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 0.529, 0.023 และ 0.347 ตามลำดับ ค่าคงที่และสัมประสิทธิ์ในแต่ละปัจจัยมีค่าเป็นบวกแสดงว่าเมื่อแต่ละปัจจัยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มขึ้นจะมีผลทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งแต่ละปัจจัยการผลิตมีระดับนัยสำคัญ 0.01, 0.01, 0.10 และ 0.01 ระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 99.99, 99.99, 91.40 และ 99.99 จากสมการประมาณการผลิตการวิเคราะห์ต้นทุนจริง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 79,050.20 บาทต่อราย ต้นทุนที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิค มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 75,377.92 บาทต่อราย ต้นทุนที่มีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 51,483.07 บาทต่อราย ประสิทธิภาพด้านเทคนิคการผลิต (Technical Efficiency : TE) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 99.90 พบว่าไม่เกิดความไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคเกิดขึ้นในการผลิต เนื่องจากในการผลิตของเกษตรกรมีการแลกเปลี่ยนและเลียนแบบกัน ในการใช้ปัจจัยการผลิต นับตั้งแต่สูตรปุ๋ย การพ่นยา และการจ้างเหมาคนกลุ่มเดียวกันหรือคนในพื้นที่เดียวกันในการทำงานจึงแทบไม่มีอะไรแตกต่างกันในการผลิต ส่วนการเปรียบเทียบประสิทธิภาพด้านการจัดสรรปัจจัยการผลิตโดยการทำให้ต้นทุนต่ำสุด (Allocative Efficiency : AE) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.91 แสดงถึงว่า เกษตรกรสามารถใช้สัดส่วนของปัจจัยการผลิตโดยการทำให้ต้นทุนต่ำสุดได้ร้อยละ 70.91 สำหรับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Efficiency : EE) มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 65.67 โดยถ้าประสิทธิภาพใดที่มีค่าใกล้ 100 % แสดงว่ามีประสิทธิภาพมาก ในที่นี้อาจสรุปได้ดังนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในจังหวัดลำปางมี

ประสิทธิภาพด้านเทคนิคมากแต่มีประสิทธิภาพด้านการจัดสรรปัจจัยการผลิต กับประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์ต่ำซึ่งหมายความว่ายังสามารถปรับลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำลงได้

ปัญหาในการผลิตสับปะรดของเกษตรกรในจังหวัดลำปาง คือ เนื้อไม้แน่นเป็นโพรง เพราะถ้าหากผลผลิตแน่นและเนื้อน้ำเกษตรกรจะจำหน่ายได้ราคาดี ดินฟ้าไม่เอื้ออำนวย ถ้ามีฝนตกสม่ำเสมอถูกต้องตามฤดูกาลเกษตรกรสามารถปลูกในช่วงเดือนที่ต้องการได้และบังคับการออกผลได้ แต่เนื่องจากไม่มีน้ำ หรือขาดแหล่งน้ำ เกษตรกรขาดเงินทุน ราคาผลผลิตตกต่ำ และป่วยและยาปราบศัตรูพืชราคาสูง สำหรับความคิดในการขยายพื้นที่ปลูกสับปะรดนั้นเกษตรกรไม่คิดขยายพื้นที่เพิ่ม เนื่องจากไม่มีทุน และราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจำหน่าย ราคาตกต่ำ และ ไม่มีตลาดรองรับ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ปลูกสับปะรดในจังหวัดลำปางมีประสิทธิภาพด้านเทคนิคในการผลิตสูงมาก ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกสับปะรดต่อไป แต่ไม่มุ่งเน้นให้เกษตรกรขยายพื้นที่ในการเพาะปลูก เนื่องจากปริมาณผลผลิตสับปะรดมีเพียงพอต่อความต้องการของโรงงานแปรรูปแล้ว สำหรับปริมาณผลผลิตสับปะรดที่มีรสชาติหวานฉ่ำ แน่นไม้เป็นโพรง ซึ่งเป็นความต้องการเพื่อบริโภคสดยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมเกษตรกรให้พัฒนาคุณภาพผลผลิตสับปะรดให้ตรงกับความต้องการของตลาดเพื่อบริโภคสดซึ่งจะเป็นการลดปริมาณสับปะรดที่จะจำหน่ายให้กับโรงงานเพื่อลดปัญหาสับปะรดล้นตลาดลงได้อีกทางหนึ่ง อีกทั้งยังตรงกับความต้องการของเกษตรกรที่มุ่งเน้นผลิตสับปะรดเพื่อการบริโภคสดที่จำหน่ายได้ในราคาที่สูงกว่าจำหน่ายสับปะรดให้กับโรงงาน ทั้งนี้ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเพิ่มประสิทธิภาพการจัดสรรปัจจัยการผลิตให้ควบคู่กันไปด้วย เพื่อลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกรให้ต่ำลงและมีกำไรเพิ่มขึ้น และส่งผลให้เกษตรกรผลิตสับปะรดอย่างมีประสิทธิภาพทางเศรษฐศาสตร์สูงขึ้นด้วยเช่นกัน

5.2 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา คือ จากการวิเคราะห์ในด้านประสิทธิภาพของเกษตรกรที่ปลูกสับปะรด เกษตรกรมีประสิทธิภาพด้านเทคนิคเป็นอย่างดีดังนั้นควรจะรักษาและส่งเสริมในการเอื้อประโยชน์และถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันไว้ สำหรับประสิทธิภาพด้านการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่ยังมีน้อยนั้นแสดงถึงว่าต้นทุนการผลิตสามารถทำให้ต่ำลงได้อีก รัฐควรลงไปส่งเสริมอย่างจริงจังอาจจะทำได้โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรแบ่งพื้นที่ในการปลูกสับปะรดให้ชัดเจนว่าแปลงใดจะปลูกเพื่อบริโภคสดและแปลงใดจะปลูกเพื่อส่งโรงงาน เพื่อจะได้ผลิตสับปะรดตรงความ

ต้องการของตลาด เนื่องจากปุ๋ยที่ทำให้สับปะรดมีเนื้อแน่นขึ้น สูตร 0 - 0 - 60 นั้นราคาถูกกว่าปุ๋ย สูตร 46 - 0 - 0 ที่เกษตรกรใช้เพื่อให้สับปะรดมีรสหวาน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรทำการศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง ถึงขบวนการผลิตเพื่อให้ผลผลิตมีคุณสมบัติเป็นสับปะรดน้ำผึ้ง เนื่องจากโดยแท้จริงเกษตรกรมุ่งเน้นที่จะปลูกเพื่อจำหน่ายผลสด ซึ่งจะจำหน่ายได้ราคาดีกว่าสับปะรดโรงงานมาก สำหรับในด้านราคาที่ดีกว่ารัฐบาลควรมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดอำนาจต่อรองพ่อค้าคนกลาง และควบคุมพื้นที่การปลูก และปริมาณผลผลิต รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาให้เกษตรกรปลูกเพื่อเน้นคุณภาพเพื่อการจำหน่ายผลสดและแบ่งช่วงในการปลูกให้ผลผลิตออกทั้งปี

ข้อเสนอแนะในการทำการศึกษารั้งต่อไป อาจจะทำการศึกษาดังผลของลักษณะเกษตรกรว่ามีผลต่อประสิทธิภาพหรือไม่ อีกทั้งเทคนิคการประมาณสมการที่ใช้ parametric estimation อาจไม่เหมาะสมกับข้อมูล เนื่องจากต้องกำหนดรูปแบบสมการการกระจายของข้อมูลควรทดลองทำการศึกษาสมการการผลิต โดยเทคนิค non-parametric estimation เช่นการทำ linear programming

5.3 ข้อจำกัดในการศึกษา

เนื่องจากการจำหน่ายสับปะรดให้กับโรงงานจะมีการจำหน่ายในลักษณะขนาดเล็ก และขนาดใหญ่ แต่การจำหน่ายส่วนใหญ่จะวัดกันด้วยสายตา และดูลักษณะของผล ถ้าผลมีขนาดไม่แตกต่างกันมากนักพ่อค้าจะตกลงกับเกษตรกรในลักษณะการซื้อคละขนาด ทำให้เกษตรกรไม่สามารถบอกได้ว่าจำหน่ายผลผลิตขนาดเล็กหรือใหญ่เท่าไร อีกทั้งการจำหน่ายบางรายทยอยจำหน่ายเนื่องจากไม่ได้คัดขนาดของหน่อที่นำมาปลูกจึงทำให้การเก็บเกี่ยวไม่พร้อมกันจึงทำให้จำหน่ายยอดเงินที่จำหน่ายไม่ได้ อีกทั้งขนาดและปริมาณของผลผลิตนั้นยังขึ้นอยู่กับการบำรุงรักษาสภาพภูมิอากาศในแต่ละปีที่แตกต่างกัน ดังนั้น หากมีการศึกษาในครั้งต่อไป ผู้ศึกษาควรจะได้ศึกษาขนาดของหน่อที่จะให้ผลผลิตเร็วที่สุด และระยะของเดือนที่ปลูก เพื่อจะได้กระจายผลผลิตให้มีทั้งปี เพื่อลดปัญหาผลผลิตออกสู่ตลาดในคราวเดียวกัน และแก้ปัญหาคอขวดผลผลิตล้นตลาด